„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 43. У Новом Саду у недељу 22. марта (3. априла) 1887. ГОДИНА XXII.

ОД КОГА ЗАВИСИ МИР?

Има једна руска бајка: „Прошао степом див, а кепеци, што се ту десише, престрављени побегоше. Див их није ни приметио, али када кепеци подобро измакоше, стаде их граја и вика, стадоше грдити дива и зваху га на мегдан. А див се само осмехнуо, као вели, смешно би било, да се обазирем на дреку ових кепеца“ . . .

Све велике па и мале државе европске грозничаво се спремају за рат, а спремање за рат не слути на — мир. И како којег дана стижу вести из дипломатског света, тако и према тима вестима окрећу кепеци своју оп клију.

Руски дипломата Катков напао је у свом органу „Московскија Вједомости“ руску дипломацију, као да ова нема довољно родољубља, кад допушта, да се Русија у неким стварима чак понижава. Тако трубе бар чивутски листови и у нашој држави и у Немачкој. Међутим се зна, да је Катков велики приврженик руске државне идеје и пријатељ Словена, па зрео политичар треба да увиди, да контролисање у овом озбиљном времену није на одмет.

Но баш од овог контролисања боје се руски непријатељи. Катков је позват у Петроград. Штампа, што према Русији непријатељски дише, раструбила је, да ће Каткову дати укор, да ће га казнити и да ће га сам цар укорити и рећи му, да од сада не сме владу критиковати. Па шта се догодило? Катков је отишао у Петроград. Тамо је сјајно дочекан, нико га није укорио, и на велику жалост руских непријатеља нису га послали у Сибир. Ти листови требали би сада да опозову ону лажну вест, али они то неће, већ се само повлаче. Њине вести из Русије гласе, како је бајаги Катков одвећ хладно дочекан и како је цар наредио, да му се не изда укор, док се ствар боље не извиди. Но баш овај догађај са Катковом, отворио је очи Европи, како стоји питање о рату, и мисли се, ако Гирс падне, онда је рат неизбежан.

Сви они, који су пре неколко недеља Русију на међан изазивали, повлаче се натраг, сви сад пишу, како је мир од преке нужде по све европске народе.

Све оне вести, које се проносе о новом атентату против руског цара, све је то удешено тако, да Русију бајаги застраше од рата. То се види и по томе, што вести из Берлина и Беча све говоре о томе, како су прилике у Русији озбиљне, како је велика странка незадовољника у Русији и како би Русија требала да прекине савезништво са Француском, том државом, која је пуна револуцијонара, па боље да склапа савез са којом конзервативнијом државом и монархијом.

Ове околности јасно доказују, да је Катковљева ствар забринула дипломатске кругове, и да највише од Русије зависи, како ће се решити ови заплетени догађаји на истоку. Руски противници знају, да је цар велики пријатељ Словена а знају, да Катков са царем на доброј нози стоји, па то је баш оно што им бриге задаје и што их гони, да тако помирљиво пишу.

Међутим догађаји у Бугарској постају све озбиљнији. Стрељања и хапшења су на дневном реду, и јавно и тајно; влада ствара на силу бога себи привржнике и то ломљење и грмљавина тешко да ће проћи, а да не запуцају громови.

У Источној Румелији и Македонији такође је читав хаос од агитовања ове омрзнуте привремене владе у Бугарској, а грчке и бугарске пропаганде су већ догрдиле свакоме.

У овом озбиљном тренутку Русија још није рекла своју реч. Она се не обзире на крештање осталих кепеца, а када буде нужно, Русија ће проговорити громко, и кад се те речи зачују, биће од значаја и сваки ће скинути капу. Русија се неће никада понизити, неће никада окаљати свој образ, а испуњавајући своју велику дужност, неће никоме остати дужна. Када Русија предузме да реши ово питање, она ће знати шта јој ваља чинити, а решаваће ову ствар тако, да Словене неће заболети глава.

—у.

Писмо из Париза.

10. марта 1887.

Још ће свакоме бити живо сећање на ону грају, коју направи бављење старца Лесепса у Берлину, а које је за многога још и данас тајна непојамна. Ратоборни Немци ухватише се као дављеници за ту француску сламку спасенија у вртлогу своје охолости и пренагљености и раздуваше пут Лесепса у Берлин као догађај особите врсте, који је дао задовољења увређеном германском поносу са угрозе једног нерасудног генерала и тако срећно спасао мир Европи целој. Тако су бар тај пут француског увенчаног инжинира тумачили немачки листови и немачки пријатељи. Сада, по повратку г. Лесепса из Берлина, почиње и нама завеса да се диже са те тајне и ми са муком можемо да гледамо на њу а да се грохотом не насмејемо . . .

Није Лесепс још ни до Париза стигао, а већ је наговорио различитим новинарима читава чудеса о своме бављењу у Берлину — и тиме је сам потврдио, да је цељ његовог странствовања била само, да дигне што већу грају и да направи што јачу рекламу себи и своме бившем администратору при откопавању суецкога канала, а садашњем посланику француске републике у Берлину, г. Хербету. Лесепс није имао никакве мисије. Лесепс је човек излапео; а Француска још толико није пала, да излапелим људима какве мисије даје и поверава. Најзад ни прилике за мисије није било. Француска није имала ни нужде, ни невоље, ни коме да се објашњава, ни коме да се извињава, нити кога да блажи и задобија. Забезекнута нешто нечувеним безобразлуком изазивања, она је свесна своје снаге и својега достојанства мирно очекивала последице и радила свој посао. Није тако било са госпом Германијом. „Гвоздени“ канцлер је покушао да лупи ногом о тле, али се од те лупе одмах сам препао. Морао се после постарати како пред Немцима својим да ствар забашури. Хербет, кукавни француски посланик, кога је Бизмарк знао одавно уловити у своју клопку, требао је да помогне и — помогао је. Њему се дошануло да позове Лесепса у Берлин. Рачун је био добар. Лесепс је сујетан као најлуђа жена, — куд би он пропустио тако славну прилику, да о њему сва европска штампа за целу недељу дана пише и разбира и нагађа! За таке рекламе он је плаћао милијоне франака париским и лондонским листовима, па што да се не користи сада, када га неће коштати ни кршене паре! . . . Лесепсу ни сада на ум не долази, да је играо улогу пајаца у берлинском двору — па то није могао ни предвиђати. Али г. Хербет — то је мало друга ствар; њега ће свакако скупо стати ова ђага и срамота, набачена на Француску.

Довољно је чути шта сам Лесепс приповеда о своме бављењу у Берлину, па да одмах човек види какву је јадну улогу играо овај сујетни старац. Он је уверавао извештача листа „Goulois“, да Бисмарка клеветају, да је он врло осетљив и мек човек и да није могао да говори без суза „о опасностима рата, који је грозио целоме свету пре неколико недеља“. Те сузе Бисмаркове довољне би биле да обесмрте Лесепса. А ко је спасао Европу од те велике опасности? Бисмарк, скроман као што само он зна бити, није затајио од Лесепса, да се благодарити мора што рат између Француске и Германије није букнуо једино — госпођи Хербетовој. Разнежен до суза при такој једној трогателној успомени, канцлер је похитао у собу код госпође Хербетове да их што пре осуши и да пред „великим Французом“ не испољи своје слабости . . .

Много бих дао, да видим онај саркастично презрив осмех са којим је Мефистофел казивао невиноме старцу узрок, који он сада казује на изуст по целе дане.

Све те речи тако су не вероватне и жалосне, да је човек каил веровати е „Goulois“ шалу збија. На жалост оне су верне; о њима можете читати у свима овдашњим великим листовима: у свима Лесепс уверава како Бисмарк љуби Француску, како је то нежан човек, те га од сада не треба више звати гвозденим већ шећерним. И у то јадни старац баш верује. Француској консулу у Келну, са којим се у проласку виђао, он је дао своју слику на којој је између осталога написао и ово „La France est l' amie naturelle de l' Allemagne!“ (Француска је природна пријатељица Германији.)

Овде се сви гнушају на улогу старца Лесепса, а још више на улогу нежнога Мефистотела.

ОДЛУКЕ
велике конференције српске у Бечкереку,

16. јануара 1869.

држане у погледу програма за заступнике српске на уг. сабору.

Законски предлог

за уређење и осигурање земаљски народности и језика у Угарској (од српски и романски заступника уг. сабору год. 1868. поднесен, и од српске и романске народне конференције год. 1869. усвојен.)

§. 1. У Угарској признају се следећа историчка земаљска племена: Мађари, Романи, Срби, Словаци, Руси и Немци као равноправни земаљски народи, којима се политична равноправност народности и језика у границама државне земаљске целокупности, и државног политичног јединства основним законом осигурава.

Сваки земаљски народ има право, своју народну заставу, као спољашњи израз своје народности употребљавати, но при јавним политичким свечаностима, и на званичним зданијама уз заставу угарске круне.

§. 2. Да би поједине области народности и језика згодно опредељене, уређене и заступљене биле, узима се нумерична већина становништва за основно начело, и наређује се, да се жупаније дистрикти, као и изборни срезови у њима тако окруже, да се исти ако не чисто, а оно највећим или већим делом из једне земаљске народности састоје.

Особени ће закон одредити, како ће се то окружење практично извести.

Има се изаслати одма регниколарна комисија, која ће се из свију земаљски народности једнаким бројем састојати, да на основу ближи података дотичну законску основу изради, и

ЛИСТАК.

ПОСМРТНИ ГОВОР
† ЛАЗИ НАНЧИЋУ
српском новинару.

ГОВОРИО НИКОЛА БРАШОВАН.

Тужни зборе!

Кад се проуче сметње и неприлике, у којима се данас наш овострани народ налази, озбиљни родољуби морају се забринути за будућност свога народа. Положај нашега народа за ових близу 200 година није никада овакав био као данас што је. Изгубивши променама државног устројства значајно од своје снаге и величине, политички живот српског народа у толико је више опадао, у колико је расла превласт владајуће народности у овој држави, или у колико су бујале оне прилике и начела, које помагаху престиж једног племена, а потираху све оне одлике, што други народ национално развијаху. Живот, повесница нашег овостраног народа, то је једна мучна и очајна борба за његове народне особине.

Помоћи српски народ у борби овој, уредити му унутарњи живот на основама народног права и повластица, очувати му углед у држави, постала је г. 1868. слободоумна народна странка, по познатом бечкеречком програму, а год. 1866. основана уједињена омладина српска радила је на томе, да културно препороди свој народ. Омладина је после шестогодишњег рада г. 1871. овде у Вршцу разрешена, бечкеречки програм покушаван је г. 1884. да се замени кикиндским. Није ми могуће да износим овом приликом ма и летимичан преглед по резултатима рада ова два фактора, српске слободоумне народне странке и омладине, али свакако имам права, да баш на овом месту, праштајући се са својим милим другом, констатујем, да је Лаза Нанчић покушао обновити уједињење овостране српске омладине и да је он одбранио и очувао бечкеречки програм, прикупио и очувао српску слободоумну народну странку од коначног расула њеног. Да овај човек у животу своме ништа друго урадио није, он би већ по овоме стекао признање у народу своме. Но кад се узме у обзир његов остали продуктиван рад, његова начела, спрема и карактер, кад се спомене да је Лаза био у истини народни пријатељ — онда се може разумети, да у њему данас српски народ губи једну од најбољих млађих снага, једног од највернијих и најватренијих пријатеља својих. Појмљива ће бити и она празнина, што ће се овим губитком у књижевности нашој осетити. С тога је и наравна она жалост за прерано угашеним животом овога Србина и књижевника српског.

Лаза Нанчић родио се у Вршцу 3. јануара 1854. године. Отац му беше општински чиновник. Умр'о је од сушице. Основне школе свршио је у Вршцу, а овде се приватно спремао за гимназију, коју је најпре слушао у Тамишграду, а затим у Сегедину. Матуру је положио у Вашархељу г. 1874. Као ђак одликовао се брзим схваћањем и појимањем предаваних предмета. Он је био најнапреднији од својих другова, прикупљајући их око себе и душевно утичући на њих. Још као ђак ниже гимназије, он је 1869. основао у Вршцу „друштво беспошеваца“, и о школским феријама у кући својој читао је своје почетне књижевне радове друговима својим, ободравајући и њих на рад. Тако се Лаза још тада почео спремати за књижевника. Свршивши гимназију, упише се он у медицински факултет универзитета бечког, где је 5 година слушао медицинске науке. У колико је ценио специјално образовање, у толико је више увиђао недостатке специјалиста, па је зато тежио, да поред своје стручне спреме прибави универзалног знања. Он се дакле у Бечу предаје изучавању социологије, критички проучава политичну економију, расправља друштвена и политична питања речју и штампом и т. д. У Бечу научио је Лаза Нанчић руски језик, његове лепоте ради и руске књижевности уопште, а нарочито ради руских у Јевропи првих политикоекономa, природњака и физиолога. Школске год. 1879/80. оде у Грац да продужи медицинске науке, али докторат медицине не положи, но се сасвим преда књижевном раду. Овако је по свој прилици с тога учинио, што је више ценио универзално од специјалног знања, као што сам напред споменуо. Оставивши Грац мишљаше се настанити у Београду, да помаже рад народне радикалне странке у Србији.

У Грацу је Лаза Нанчић г. 1880. покренуо међу својим друговима питање о уједињењу целокупне овостране омладине. На омладинској скупштини године 1880. упознао је Лазу Нанчића др. Светозар Милетић. Омладина држећи зар да у развићу једнога народа ауторитет игра споредну улогу, беше на тој скупштини заузела особени положај према угледнијим члановима српске слободоумне народне странке, са чега се изродише диференције.

Лаза Нанчић, објаснивши се са Милетићем, имао је у име омладине да одбије сумњичења, као да је млађа српска омладина неродољубива и да јој је решење српског и црквено-народног питања од споредне вредности. Он је народу приказао нову омладину као родољубиву, која се одушевљава за свој народ, слажући се у главноме са програмом слободоумне нар. странке, ако би и желела, да се јачи нагласак удари на економне прилике народне и да се у питањима црк.-просветне автономије пође радикалнијим путем. Од тога доба хвата се Л. Нанчић у коло слободоумне народне странке, не напуштајући при том свој радикализам према црквено-просветном животу нашега народа, и него-

свој посао у првој следећој сесији сабору поднесе.

У сеоским и варошким општинама, у жупанијама и дистриктима народност је већине овдашњег становништва, и то надполовичне, где така постоји, или се нарећеним окружењем постићи може, иначе односне већине, у дотичној области јавна народност, и језик је исте већине званичан језик како политични, или политично-административни представништва, тако и начелника, и јавни тамошњи власти, предпостављајући, да иста већина једној од земаљски народности припада.

У таким помешаним општинама и жупанијама и дистриктима, где се поред меродавне народности још и друга од шест земљски народности нађе, која се бројем и значајем првој приближује; имају чланови политични представништва од исте народности право за своју народност захтевати, да се у дотичној жупанији, или дистрикту, особито у оним крајевима, где претежно станују, и њиов језик као званични језик употребљавати може. Онима, који осталим земаљским народима припадају, остаје слободно, да у представничким скупштинама свој језик употребљују.

Општинама, које ниједном од шест земаљски народа не припадају, слободно је, да у својим унутрашњим општинским стварима свој језик као званични употребљавају; као јавни званични језик пак има код њи званични језик жупаније, или дистрикта важити.

§. 4. Сваки земаљски народ има у горњој кући, и код свију средоточни власти, виши судова, на челу жупанија и односно дистрикта, и у опште у достојанствима и званијама, која од наименовања круне и односно извршне власти зависе, достојно заступљен бити.

Језик оног земаљског народа, који већину земље сачињава, званичан је језик законодавства и средоточни власти, у појединим одељењима и сенатима пак, наиме у пословима, који су на другом језику вођени, може се расправа водити, и има се решење донети на истом језику.

Заступници од они народности на сабору, које су у мањини, имају право, да свој народни језик употребљавају.

§. 5. Земаљски закони, уредбе и одписи владе и средоточни власти сваке струке имају се свима земаљским народима, нарочито пак муниципијама поред изворног састава, и у народном језику њиовом, као такође у веродостојном саставу саопштити, и односно обнародовати; у сумњи између два састава пресуђује првобитни састав.

§. 6. Представништва, магистратуре и начелници жупанија и дистрикта, тако исто и варошки општина, за тим варошки, жупанијски, односно дистриктски и сремски судови, као и све доњне административне власти и званија саобраћавају са предпостављеним властима у свом сопственом званичном језику, и примају у истом језику, изузимајући случајеве у §. 5. означене, решења, налоге, и сваковрсна саопштења у свом језику. Исто тако саобраћавају жупаније и власти једног реда међу собом у свом званичном језику, ако је овај обојима једнак, иначе средоточне власти. Исто то важи за сеоске општине и њиове начелнике, ако је њиов званичан језик као обичајан у жупанији или дистрикту признат, ако то није, имају општине у свом спољашњем саобраћају употребљавати један од обичајни језика у жупанији или дистрикту.

То исто важи и за сеоске општине, и њиове начелнике, ако се њиов званични језик у жупанији или дистрикту као обичајан призна; ако то не, имаће таке општине у свом спољашњем званичном саобраћају један од обичајни језика употребљавати.

§. 7. У партајним стварима важи, као опште правило, да партаје свој језик употребљавају; да власти, односно судови, расправе у истом језику воде, и решења у истом издају; ако у спорним стварима партаје два различна, у дотичној званичној области обичајна језику имају, то је свакој слободно, да свој језик употребљава, расправа пак и решење бива на језику, у ком је ствар најпре поднета; партаји, које језик у дотичној званичној области није обичајан, остаје право, да језик или противне стране, или дотичне, или средоточне власти употреби; кад се партаје из више, разним народностима припадајући особа састоје, имају исте један, онде обичајан језик изабрати, иначе су дужне званични језик употребити.

У кривичним стварима имају се истраге и све расправе водити, и пресуде, као и друге одлуке доносити у језику окривљеника, ако је његов језик обичајан у дотичној званичној области иначе у оном обичајном језику, који је њему по собственој изјави најразумљивији. У случајевима где су више оптужени различне народности, води се испит и расправа са онима, који једним од обичајни језика говоре, у истом језику, са другима пак на званичном језику додичне власти с употребленьем тумача; пресуде пак имају им се на њиовом језику саопштити.

§. 8. Народна настава признаје се за државни задатак ради опште просвете и благостања, и за то се нарећује, да се исто подиже како сопственом снагом свакога појединог народа, тако и равномером подпором чрез државна средства.

Сваки дакле земаљски народ има право, да се на цел народне просвете у својој укупности, или делимице здружи, да школе и заведења, друштва и задруге за духовну и материјалну културу, као за образованост и науку, за књижевност, вештину и народну привреду заводи, да фундације и фондове оснива, и истима чрез своје на то установљене органе автономно рукује.

Навме пак стоји сваком земаљском народу слободно, да се на цел наставе, образовања и просвете народне у свима горњима струкама, органично уједини, да у народној скупштини или конгресу орган свог народног јединства установи и устроји, са правом, да исти конгрес може на горње цели са одобрењем и под врховним надзором круне прирез на оне своје сународнике разрезати, који су у конгресу заступљени, и са правом, да исти конгрес интересе своје народности, народне просвете и народног развитка пред круном, земаљским сабором и државном владом, путем представака, тегоба и предлога унапређавати може.

У струкама народне наставе, које с верозаконом у додир долазе, установиће народни и верозаконски органи дотичног народа споразумно начин, како ће се ствари тог смешаног својства у једном и истом конгресу, или у одељеним скупштинама расправљати и обављати.

§. 9. У свима основним школама, у свима вишим и нижим наставним и научним заведењима појединих земаљски народа, народни је језик дотичног народа језик наставе.

Народна и односно верозаконска заведења за наставу и науку код појединих земаљски народа проглашују се за равна у свему са подобним државним заведењима под условом, да је научни план у опште сагласан.

У свима таким заведењима, где се прагматична земаљска историја предаје, има се такође и историја дотичног народа као обвезни предмет предавати.

Верозаконске и наставне општине, власти и заведења, и сва друштва и задруге сваке земаљске народности имају право, да како у унутрашњем, тако и спољашњем саобраштају међу собом, са владом и са надлежним јавним властима свој народни језик употребљавају, и да на том језику од владе и дотични власти решења и саопштења примају.

§. 10. На земаљском свеучилишту имају се поред катедре за језик и књижевност појединих земаљски народа такође и катедре за предавање земаљски закона на свима народним језицима установити. Доцентуре су и за друге научне струке и предмете на сваком народном језику слободне, и слободно је сваковрстне испите на сваком предавном језику полагати. Исто важи и за земаљске правне академије, но са обзиром на оне народности, које су у дотичним областима јако заступљене; исто тако има се на државним средњим и вишим наставним и научним заведењима језик оне народности, у које су средини, са обзиром на друге у њима заступљене народне живље, као наставни језик увести; у средини пак народа, где таких заведења нема, имају се така о државном трошку, или по околностима државном потпором завести.

§. 11. Основна определења овог закона особито она, што су у §. 1. и 2. сачињавају саставни део устава.

§. 12. Овај се закон има у оним определењима, која су и пре окружења области, које у §. 2. нарећено, извршива, одма, у осталом у своје време извршити, и сви се овим определењима противни закони и наредбе укидају.

Политички преглед.

Бугарска ствар. Бугарски ђаци, на универзитету у Грацу, послали су ово два телеграма. Први софијском регентству: „Гнусно дело остаће за вама, које ће записати историја бугарског народа; но будите уверени, да ће жртве, које вашом дрскошћу падоше скоро прогледати, и од вас задоволења тражити, и цео ће бугарски народ, кога сте ви заслепили, прогледати и тражиће најдостојније удовлетворење“. — Други, генералу Игњатијеву: „Бугарски студенти у име бугарске омладине, која на челу има вас, и као највећег заштитника и оца бугарског народа, моли вас и последњи пут, да подигнете глас пред престолом велике Русије, да помогне бугарском народу и да га склони од већих жртава, ако је пријатељ Словенства. — Ово довољно показује како мисли бугарска омладина о софијским намесницима. — „Девети Август“ лист емиграната, доноси врло сензациону вест. Из Софије му јављају, да је **закључен савез између Србије и Бугарске** а под покровитељством Аустро-Угарске. Краљ Милан постаће бугарским кнезом, а Бугарска спојиће се са Србијом, као и Угарска с Аустријом. Ова вест наравно треба да се потврди. — Сви апсеници у Софији пуштени су из затвора, осим Каравелова и Никифорова, које ће прогнати у Румелију. — У Бугарској су „родољубиве лиге“ узеле ово геслo: „Бугарска сама себи, са кнезом Батенбергом“. И из овог се види, да бугарска влада поново мисли бирати Батенберга.

Аустријски прорачун. Аустријском прорачунском одбору поднео је главни извештач Матуш извештај о прорачуну за годину 1887. По том прорачуну биће издавања око 536 милијона, а примања око 509 милијона форината. Мањка ће дакле бити око 27 милијона фор. У овај мањак урачунено је и оних 12 милијона фор. што је аустријски сабор одобрио за опрему „ландштурма“ и боље оружање домобранства. Међу тим оних 36 милијона, што спадају на Аустрију од 52 и по милијона, а које су делегације одобриле заједничком војном министарству за боље оружање заједничке војске — нису урачунени овамо. Свега заједно са још неким издатцима биће мањка преко 66 милијона фор. — Као што се види, нит је добро код нас у Угарској, нит је добро у Аустрији. Свуда се људи играју милијонима као с крушкама.

Савез Немачке, Италије и Аустро-Угарске. Тај савез о ком се толико говорило у последње време, напослетку је закључен. То бар тврди енглески премије Салисбери. Он је изјавио у парламенту, да на основу сигурне информације, може рећи да је уговор о том савезу, већ и потписан.

Из Африке стиже вест, да су талијанске чете и опет имале судара са устаничким четама. До сад је било два сукоба. У оба су се устаничке чете повукле.

---

† Лаза Нанчић и српски народ.

Жалост за овим великим нашим покојником избија тек сад на све стране. О његовој смрти, о његовим великим заслугама за нашу општу ствар, говори се свугде. Уредништво „Заставе“ добило је силних писама, у којима се узражује жалост за покојником. Највише их има из омладинских кругова. Колико жали омладина за покојним својим борцем, пећеником, показују најбоље још и ови брзојави:

Др. Ст. Јовановићу, Вршац.

Смрћу Лазе Нанчића Српство је претрпило велики губитак. У име друштва „уједињене омладине“ изјављујем тужно саучешће.

Председник управног одбора:
Никола П. Николић у Београду.
Уредништву „Заставе“.

Српска винковачка омладина горко жали за дичним Лазом Нанчићем, па изјављује вам са ожалошћеним Српством своје натоплије саучешће.

*

Покојниковој мајци стижу још једнако изјаве саучешћа. Из Новог Сада изјавили су још своје саучешће: Сава Стојковић обућар, омладина, Иван Иванић новинар, Никола Марковић књиговођа черевићки и још више грађана.

Накнадно саопћујемо ко је оних 5 венаца положио, што нисмо у прошлом броју споменули: Народном борцу Лази Нанчићу, Срби занатлије у Вршцу, „Зора“ у Бечу, жарком омладинцу Лази, Венац гђц Маре Мандукићеве, Змај-Јован Јовановић Лази Нанчићу, Срби ратари у Вршцу Лази Нанчићу.

Лазина смрт пропраћена је тужним речима у српској штампи. Београдски, хрватски и неки новосадски листови донели су вест о Лазиној смрти, а „Јавор“ и панчевачка „Воља Народа“ донели су подуже лепе некрологе о покојнику.

Посмртни говор г. Нике Брашована, ког доносимо у овом броју износи нам на видик велике покојникове заслуге које су му у Српству осигурале вечан спомен.

вом економском положају, нити свој поглед на економни положај његов.

И доиста Србину, који критички проучи живот свога народа у овој држави, који озбиљно свати економски процес коме је данашње друштво изложено, не може бити равнодушно у првој линији питање осигурања имена његовог народа, као и уређење његовог народног живота. Међутим своје родољубље засведочио је покојник покрај осталога још и тиме, што је год. 1876., приликом српско-турског рата, пошао у Србију као добровољац, (али га је власт ухватила и на 5 месеци затвора осудила.)

Омладинска скупштина, године 1881. у Вршцу одржана, донела је устав за уједињење српске омладине из земаља св. стеванове круне. Нацрт устава саставио је Лаза Нанчић. Он је био и извештач. Зна се да овај устав, па ни онако исправљен по примедбама владиним и влада није потврдила; а омладина није хтела ништа друго, већ да у народу шири просвету и ствара стручне и корисне задруге, па да народ свој национално јача и развија.

Од г. 1876. до г. 1882. писао је Лаза Нанчић по свима нашим листовима, с којима се начелно слагао. Он се беше као публициста толико усавршио, да је последње године у Вршцу покренуо „Српство“, лист за просветне и материјалне интересе срп. народа, замишљајући да га касније, уредивши своје материјалне односе, претвори у политички. „Српство“ је Нанчић тако изврсно уређивао, да је овај лист за кратко време стекао леп број претплатника и пријатеља, нарочито са његовог забавног дела и критика. Ваља знати, да је Лаза Нанчић био особити приповедач, окретан и вешт журналиста, да фигуром искаже оно, што се могло у политичном листу отворено исказати. Овај лист јако је утицао и на наш локалан општински и друштвени живот. Бранио је самосталност и достојанство српске цркве и заступао интересе наше црквено-просветне автономије. Но највише одликовао се, што је сузбијао оно умереньаштво и попустљивост, што се на црквено-народном сабору год. 1879. најотвореније показала. Неки људи окуражени растројством слободоумне народне странке, а други опет мислећи да ће наше народне ствари на боље се окренути, ако се досадањи политички програм напусти, сазваше у Кикинду велики народни збор, да се донесе познати програм, који је на будимпештанској конференцији заснован. Не слажући се начелно са радом будимпештанске конференције, Лаза Нанчић сузбијао је у свом листу и у засебној брошури овакав неуместан и нетактичан рад. Онда је „Српство“ највеће услуге учинило народној ствари. Оно је позивало народну странку да иде на кикиндски збор и да тамо брани свој толикогодишњи светао рад. И сам Лаза оде у Кикинду, да заступа бечкеречки програм. После кикиндског збора „Српство“ је сузбијало ширење кикиндског програма у народу, приправљајући народ и одушевљавајући га за изборну борбу. У победи бечкеречког програма над кикиндским, Лаза Нанчић имаде неоспорно највише заслуге.

Кад је Јаша Томић договорно са Нанчићем примио уредништво „Заставе“, Лаза постане сталним сарадником овога листа. Преселивши се у Н. Сад, морао је напустити уредништво „Српства“, с препоруком својим пријатељима, да продуже издавање листа, обричући, да ће он остати сталним сарадником његовим.

За чланак „Омладина“, што је у „Застави“ штампао пештанска га порота осуди на годину дана затвора, који је од 20. јунија 1885. до 20. јунија 1886. издржао.

За време тромесечног затвора Ј. Томића, Нанчић је био уредник „Заставе“, уређујући је марљиво и верно бечкеречком програму.

Но колико је његов јаван политички рад светао, још је од веће вредности његов књижевни рад. Његови белетристични чланци, приче и цртице нашег народног и друштвеног живота, прикупљени у засебно издање, заузели би достојно место у књиж вности српској ове врсте; а његови срчани и критичком ватром прожмани политички чланци, имају вредности, поред тога што те одушевљавају, још и за организацију нашег унутарњег и спољашњег живота. Не треба ни то да се заборави, да је Л. Нанчић продужио у нас ширење пре њега исказане мисли о заједничким интересима Срба и Хрвата, и да је више пута, расправљајући народносно питање, нагласио, како мађарски народ, маса народа, није непријатељски расположена према српском народу, заносећи се зар мишљу, да су сви људи и народи браћа и да су им интереси једни и исти.

И тако после трудног и десетогодишњег енергичног рада подлеже телесном снагом овај храбар војник народни у борби за лепшу будућност свога народа. Уморан и болан од сувишног рада и напора публицистичког (он је преболан написао последње „рецимо и ми коју“, одговор на Политову броширу), долази својој кући, своју племениту душу пред поноћ 16. марта т. г.

Поверење и поштовање, које је Лаза Нанчић у народу уживао, огледало се је у симпатијама, што су му на све стране указиване а огледа се и у данашњој народној жалости. Нарочито се Вршац дичио својим одличним чланом, који је умео радом својим да осветла образ свом родном месту.

У име вршачког српског грађанства и вршачке црквене општине, у име српске омладине, српског новинарства и васцелог српског народа, лака ти брате Лазо црна земља, вечна ти успомена у народу!

ДОПИСИ.

—ћ. **У Сомбору** 16. марта*). Јуче се извршио први чин од велике трагичне игре, која се у Сомбору заснована већ од пре две године дана. Заснивачи те жалосне-комедије Др. Ника Максимовић, Јустин Коњовић и Јаша Лалошевић, почели су да кусају први плод свога неразмишљеног делања. Јаши Лалошевићу годи тај први плод. Но Др. Ники и Јустину пресело је. Они су данас потпуно усамљени. План њихов да би ма који од њих двојице као владин кандидат у Сомбору се кандидовати могао, подерао се. Сад је показано јасно и очито, да Јустин Коњовић нема више никога за собом. Једни су на страни срп. народне слободоумне странке а други су уз Јашу Лалошевића и уз низ чиновника варошких и вармеђашких. А ови сви морају онако радити, како вел. жупан налаже.

Велики жупан хоће да се бира у Сомбору г. Жига Коцкар и због тога мора г. Јаша Лалошевић, Ђура Маширевић и чиновници да бирају и да народ воде да гласа за г. Коцкара, па да се осети сва горчина, код оне горње двојице, мора баш главом брат Никин, а нећак Јустинов да предлаже г. Коцкара, а то баш заото, да се безазленом народу тиме докаже, да се са оном изјавом г. Јустина Коњовића нисе озбиљно мислило.

Од неколико дана проносио се по Сомбору глас, да ће у недељу 15. марта т. г. у 11 сати одржати се збор Срба бирача у кући г. Јаше Лалошевића. Ми очекивасмо плакате, да би се могли известити поближе о томе збору, па и учествовати. Али се изненадисмо, када нам дође до руку мала ручна позивница, која је гласила на име дотичног бирача. Дакле то је и опет потајни збор, као што је већ Др. Ника и Јустин уобичајио држати у Сомбору, јер потписа нема другог осим „сталан одбор!“ Они у такав потајни збор доведу главније ратаре, те узму од њих реч, па после са подсмејом ругају се јавности. Овај начин научио је од њих Јаша Лалошевић, па га је употребио, но још много препреденије. У позиву се каже, да ће се у кући Јашиној договарати о кандидату за угарски сабор. Из тога збора искључени су били слободни грађани од интелигенције, па и ратари, на које се сумњало да ће штогод рећи у опште и да ће желити Србина кандидата. Напротив позвани су сви чиновници варошки и вармеђашки, сви лиферанти и арендатори и сродници дотичних чиновника, а осим ових до једно 4—500 ратара, особито се на оне уплиусало, који имају синове од 16—25 година, који су јединито и учествовали.

На дан збора први су на окупу били чиновници од оних висових па до оних најнижих. Ратари су ишли погнутом главом један по један. Могло их је бити 60—70 на окупу. Јустин се није тај дан нигде показао. Јаша Лалошевић поздрави искупљене и рече, како је лане пре рештаурације он био тако рећи срећан, те је са некима ратарима ишао вел. жупану. Они су молили да вел. жупан учини њима повољи и да за чиновнике метне оне Србе, које они желе. Вел. жупан им је рекао, да ће он то њима учинити, али само тако, ако они опет буду бирали за посланика онога, кога он буде желио, они су то обећали. И пошто је феишпан одржао реч, то ваља сада и они да одрже и искупе своју реч, па да бирају г. Жигу Коцкара за посланика. (Свуд влада нема тишина. Народ то није знао, па се изненадио. Јаша даје знак Паји Паприки, а овај виче: Хоћемо, да како, искупићемо реч од наше депутације задату!) Сад прихваћа Ђура Маширевић па вели: Драга браћо! Што наш дични вођа и првњак г. Јаша Лалошевић рече, то је свето. Ова наша ратарска партаја мора своју поштену реч одржати. Ми што смо обрекли, хоћемо да извршимо, а не као г. Гедан Левић, ког нема овде. (Јоца Какин и Паја Паприка вичу: Тако је.) Како Ђура није спазио, да ни Јустина нема на збору! Сад устане главом Коста Максимовић брат рођени Др. Нике, да каже, да је у Сомбору већ од 20 година наопака политика вођена и да је услед тога наша варош уназађена. Сад треба поћи на десно и он предлаже за кандидата г. Жигу Коцкара. Неки вичу: Живио. Он вели да ће се на римски Ђурђевдан држати велики заједнички бирачки збор, и онда треба да се позову и они људи, који нису ту. Сви треба да приону, па да спасу варош! И заиста да су упропастили дотадањи прваци ову варош, али за српски народ, и то баш главом др. Ника Максимовић и Јустин Коњовић јер су упропастили српску већину; па ако хоћете и дотадањи градоначелник г. Петар Вукићевић, који сад ту седи и погнутом главом слуша, како му сада за њега деранчић сенатор чита буквицу и осуђује дело.

После ове жалосне сцене, није нужно више ништа друго, но што је г. Пера Вукићевић упитао: Има ли кога да је противан г. Коцкару? Људи су били у клопци, у једној сали, де су се једва мицали, њима је све било по вољи, само да се дочепају поља.

Но сад је тек наступило нешто што је нечувено, препредено. Јаша вели: Није доста што смо сад овде рекли, да ћемо бирати г. Коцкара, већ треба на то и да се обвежемо. Ми смо ево овде приправили један табак, на који смо се сви важнији људи потписали и потврдили да хоћемо г. Коцкара да бирамо. Сада ћете се и ви сви на тај лист потписати. Онај, који незна писати, метнуће крст. Како су ратари то чули, одмах поврвише на поље. Но Јаша многе заустави и непусти напоље, док не метнуше крст. Многи су пак стругнули на поље, велећи: Имамо кад и други пут потписати се. Тако је свршен тај потајан народни збор. Како је у души оних који су тамо били незнамо, и нећемо да погађамо, али се ни са једног лика није одсинуо осмејак, нити се читало весеље им.

Ми смо их гледали, како се провлаче, као да ће на судилиште. Та неможе човек на тако дело поћи лако и равнодушно. Људи, људи куд пођосте! Погледајте око себе, па ћете одмах прогледати. Ви знате, да сте грана од српског народа. Ви нисте људи ако се цепате. Причекајте велики народни збор, па што он реши, па то нек нам је свето, сви ћемо за тим, па се онда немамо бојати ни божијег ни народног суда. Не допадне ли вам се ни тако, е онда вам просто било!

*) Због нагомиланог материјала допис овај није могао пре изћи. Ур. „Заст.“

Вести из места и са стране.

Саборски одбор сазваће се у Ср. Карловцима после ускрса и то 14. (26.) априла.

Дечије забавиште у Н. Саду, као да ће се установити. „Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња купила је себи кућу, те сад мисли основати српско малодечје забавиште. Нека би се та мисао што пре остварила.

Јавне осуде. Ђаци београдске богословије и учитељске школе издали су од своје стране изјаве у београдским листовима, осуђујући рад књижаре Браће М. Поповића у Н. Саду, а у погледу штампања српских нар. песама.

Вести из Ирига. Пише нам наш иришки дописник: Тек сам данас у стању јавити вам: да је наша српска читаоница на предлог свога председника пароха Моловића донела једногласан закључак, да се у нашем месту оснује српско пев. црк. друштво, и у ту циљ вотирала је годишњу припомоћ од 100 фор. На предлог истога пароха донела је и црквена општина закључак, да се то друштво устроји и вотирала је 300 фор. годишње припомоћи. Како српска читаоница, тако и црквена општина изабрале су одборе, који ће даље радити на остварењу тога закључка. Исто је тако црквена општина на предлог пароха Николајевића закључила, да се упише за члана „Матице Српске“ — а на предлог г. Ђуре Добричића, да се даде поверење 54. наших посланика на карловачком сабору.

Плаћене денунцијације. Мађарском владином листу у Сомбору „Бачка“ није сада првина да денунцира Србе и српске заводе. Ту своју навику за коју је у осталом богато наплаћен, поновио је и сада. Денунцира, како се управља са српским ђачким штипендијама. Ево шта вели плаћени денунцијант: „О српским штипендијама нити се дају јавности рачуни, а нити се издају стечајеви. Штипендије се рукују на разним местима, а неки је велики господин стискао неколико хиљада од њих. Тврде, да су се сви омладинци из тих штипендија изобразили, па шта више кажу, (ко каже? Ур. „З.“), да сваки младић, који добије штипендију, мора на смрт и живот потписати неку „изјаву“, да ће, кад изуче, борити се за српско народно питање. Ја сам тако шкандалозне ствари слушао, да их за сада нећу износити на јавности. Поред свега тога желити је, да висока влада руковање српских штипендија испита“. — Братац је за ове лажи денунцијације морао добити лепу награду. Не би шкодило судом га позвати, да те своје „тврдње“ доказима потврди.

Ничу као печурке. Белоцрквански изборни срез је један од највећих изборних срезова у Угарској. За то ваљда и није чудо, што сада тамо кандидати за угарски сабор ничу као печурке, што се толико њих јагме и отимају за тај срез. На првом месту је садањи заступник тога среза Јоца Михајловић, па онда вице-државни одветник Алекса Грожђу и најпосле Франц Ретај, бивши катастрални инспектор. Сви су тројица владини људи, али колико је нами познато, влада је Јоце Михајловића већ сита, а у ову другу двојицу не узда се, па се с тога погодара, да ће по свој прилици вршачки заступник Алек. Стојачковић морати да се истакне за кандидата у белоцркванском срезу, не би ли тако и опет послужио мађ. влади. да јој се осигура један од највећих срезова.

Лепо удешено. У словачко-српском кулпинском срезу био је досада посланик г. Милош Димитријевић присталица Тисине владе. Сада је влада у том срезу поставила за свог кандидата Рохоњија помађареног Словака. А да и Димитријевић не остане без среза кандидује га сад у шајкашком срезу. Према томе удесила је влада красан план, да јој оба кандидата буду изабрана. Надамо се од српско-словачких бирача у кулпинском, и српских бирача у шајкашком срезу, да ће влади тај план покварити.

Претње паликућа. У Сомбору су неке паликуће добиле неке анархистичке пасје. У предграђу Селенчи, добили су више власника кућа претње у писмима, да ће им се куће попалити. Дал ће ту претњу извршити, то сумњамо.

Предавање у Београду. Г. Љуба Ковачевић управник учитељске школе, држаће јавно предавање „о Вуку Бранковићу“ у уторак 24. марта о. г. у грађанској гасини.

И опет напредњачка „штедња“. „Одјек“ пише: Бивши поштар Јован Ћосић постављен је за контролора ликера у Смедереву. Овај изврсни српски родољуб и „једини пријатељ“, даје видљива израза свом пријатељству тим, што пристаје да прима од државе 1000 динара годишње, као контролор ликерске крчмарине, од које држава добија у Смедереву — 200 динара. И овде је, дакле, „напредњачки“ уштеђено око 800 динара!

„Слободни избори“ општинских чиновника. Из Шида пишу „Сремцу:“ Наши општински одборници нису знали да ће се у одборској седници предузети и избор начелника, јер о томе нису били обавештени, а требали су бити по постојећем закону. Уједаред, ко из ведра неба гром, уђе међу одборнике кот. предстојник и рече, да имају бирати и општинског начелника. Тројицу кандидова, а једног топло препоручи. Изненађеним одборницима шта је преостало, него да једном већ дођу до начелника, изабрати ма кога. Као што рече предстојник: тако да будет, тако и бист. Одборници изабраше „топло препорученог.“ Овде једно није најлепше. Није лепо што управитељ шидске општине није у позивницама за седницу истакао у дневном реду и избор начелника. Зашто? — то би хтели знати. Ако је знао да ће избор бити, па није га одборницима огласио, онда је он крив. Ако није знао, онда ко је крив? Веле, **да није знао ни управитељ за избор.** „Ако ј' тако к'о што веле, куку леле.“ А зар може и то да буде? Је ли јавна управа под сабљом? под неограниченом вољом једног човека? Је ли општинска автономија испод појединаца и у ропству ћефа Петровог и Павловог? Је су ли ти појединци и над законом? Или је то „иза леђа“ било изигравање појединих особа или целе општине? Ако је коме до изигравања дочекаће га брзо.

Др. Лудвиг Бихнер, тај славни заступник материјалистичко-атомистичког правца у филозофији, који је највећма заслужан за распрострстост тога правца, држао је — као што јависмо — ово дана више јавних предавања у Бечу, која сведоче да и данас, у своме старачком добу (ово дана навршила му се 53. година), стоји на оној белези, коју је себи у своме младом добу одабрао и још више, он иде тим правцем и даље, напред! Заиста, необична појава данашњег опортунистичког доба, али и за то у толико радоснија за оне, који своје погледе у напред управљају. Тако је у предавању свом о предисторијском човеку, што га је држао у дворани доњо-аустријских занатлија, расправљао питање о веку човечијем према потоњим нађеним старинама у том погледу, те је њиховој грубости нашао нову потврду за Дарвинову теорију о развитку човековом а према слојевима земљиним, у којима су се ти остатци нашли, продужују се и досадашњи научарски рачуни о човечијем постанку хиљадама година у натраг (на 250 000 година; а познато је да Чивути рачуне од по доба тек преко 5.000 година, ми преко 7.000 а Кинези и Инђани на десетине хиљада). Према непрекидном развитку и напретку људства, вели овај природњак, који има чула и за друштвене стране човечије, да поред свег тога још царује међу људима јад, незнање и предрасуда; али ипак, вели даље, није рај ни срећа за нама, већ пред нама, само треба увек и свугде на ширењу напредних мисли и научних истина радити, па ће бити боље. Штета, што Бихнерово славно дело „Снага и материја“ никако да изађе цело на српском језику а имају га већ скоро сви писмени народи. У оригиналу је 1883. године изашло оно већ у 15. издању.

Бију Чивуте. У Тунису је било отворених немира против Чивута. Мухамеданци су устали против њих, попалили им дућане и убијали. Немири још трају.

Удавио се. Пишу из Нештина: Пре неки дан отишао је Ђока Целат одавде послом на илочко паланачки превоз, али се одотуда није више вратио. Кад је било већ пред вече, дођоше коњи сами кући. Његови се код куће на то уплаше, па се одмах дигну да га траже и пођу путем, што иде поред Дунава из Нештина у Илок. Уз пут спазе, да из воде нешто налик на човечије одело вири, приближе се том предмету, па, па њихово највеће чудо, виде да је то човечији леш, а у њему упознају одмах, да је удављеник онај, кога они траже. Био је умотан у бунди, а на месту, где су га нашли, вода је са свим плитка. Пошто су га неки видели са још једним човеком на коли, мислило се у почетку, да га је тај човек убио, па онда одбацио у воду, али изаслана судска комисија нашла је да није тако, већ по свој прилици да се сам са непажње своје удавио. Вели се, да је у крчми на Дунаву са источке стране мало више пио, па да је и пијан био.

Људи на планети Марсу. У савезним државама северне Америке спрема се телескоп, каква до данас није било. Тај телескоп имаће своју засебну задаћу. На Марсу је научењак Скијапарели открио правилне геометричке облике. На основу тога открића доказује Фламаријон, да на Марсу живе људи, или створења обдарена разумом и људским способностима. Он пише: „фигуре су одвећ правилне, те се не могу узети као случајна творевина природе. То су по свој прилици грађевине становника Марсових. Могуће је, да су ти људи од нас много савршенији. Нови телескоп има да реши задатак, шта су и какве су оне правилне фигуре на Марсу!

Кратке вести. У Београду постоји „женско певачко и музикално друштво.“ — У Суботици је једна мати бацила своје дете у бунар. — Највећа библиотека на свету је данас париска. Она има преко 2 и по милијона књига. — Немци се највећма удружују. У самом Минхену има 1165 разних задруга. — Прошле је године мање вина родило у Француској но предпрошле године, — Немачки цар Виљем добио је о свом рођен дану 1648 честитака. — У Острогону убио је официр једног грађана. — У Паризу су келнери демонстрирали. — У карташници Монте Карлу убио се један млад човек, кад је сво своје имање прокартао. — Крашевског ће данас саранити у Кракову. — У Сегедину ће се отворити изложба женских ручних радова. — У једној француској варошици, где је ових дана уведено електрично осветлење, убила се једна госпођа, „што јој лице уз то осветлење изгледа преживело.“ — У Пешти су из неке менажерије неколико лавова продали на лицитацији. — У Грацу је један прост војник убио „стражмештера.“ — У једном немачком месту убила су се два дечака из револвера.

Трговина.

= **Нови Сад**, 21. марта (2. априла). На измаку овонедељнога житарскога рада одржана је цена пшници потпуно досадања; кукуруз је на горњим пијацама се уврстио, а овамо на нашим доњим је са 10 новч. поскупио. Зоб и јечам без промене. Цена је данас рани на нашој пијаци ова: Пшница 8 ф. 90 —9 ф., лакша роба 8 ф. 70 н. Наполица 7 ф. 90 н. Зоб 5 ф. 60 н. Јечам 5 ф. 50—60 н. Кукуруз 5—5 ф. 10 н. све од 100 кгр.

Вариво. Пасуљ бели 7—7 ф. 50 н., жути 7—7 50 н., пасуљица 8—8 ф. 50 н. Лук црни 6 ф. 50—7 ф. Арпашик 32—34 ф од 100 кгр. Кромпир 24 ф. од 1000 кгр. Маст 47—49 ф. Сланина 50—51 ф. од 100 кгр. Продаја сваковрсних производа на нашој је пијаци умерена.

Угојени су свињи напредни са ценом. Тешки 44 н., средњи 45 н., лаки меснати 45 н. од 1 кгр. Теоци 8—16 ф. од ком., јагњци 8—12 ф. од пара. Коже телеће 2 ф. 80—3 ф., јагњеће 80—1 ф. од пара.

*

У Будимпешти. 20. марта (1. априла). Пшница је веома слабо нуђена; промета је било само неколико хиљада м. ц. тенденција врло чврста; цена са 5 нов. повишена. Кукуруз се учврстио. Зоб и јечам без промене. Пшница за пролеће 9 ф. 16—18 н., за јесен пшница 8 ф. 36—38 н. Кукуруз за мајјуни 6 ф. Зоб за пролеће 6 ф. 25 н. Репица кол за септембар-октобар 11 ф.

*

У Штајнбруху 20. марта. (1. априла.) Посао са угојеним свињама напредан. На окупу је 82.952 ком. угојених разне пасмине. Плаћа се за угарске мат. тешке 47—48½ н., младе тешке 51—52 н., средње 50—51 н., лакше 49—50½ н. Сеоске тешке 47—48 н., средње 48½—49½ н., лаке 48½—49½ н. Српске транзито 47—48½ н., средње 47—47½ н., лаке 47—47½ н., све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 21. марта.

Дукати — — — — — — —	5·95
Наполеондори (20 франака) — — —	10·08
4% угарска златна рента — — —	102·—
5% „ папирна „ — — —	88·60
Немачке држ. марке — — — —	62·55

Најновије вести.

— Из Петрограда јављају, да је вест о најновијем атентату на руског цара лажна и са свим неоснована. Не зна се ништа ни о атентату, ни о каквом другом подузећу у том смислу.

— Бански сто у Загребу одбио је рекурс заступника Старчевића, којим је овај рекурирао против одлуке судбеног стола, а којом се пресудом ставља он у истражни затвор.

— Из Петрограда јављају, да ће Русија учествовати на париској изложби која ће бити год. 1889.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 21. марта у вече.)

Лондон. Државни секретар Крос изјављује у горњој кући, да су вести о прокламацији, којим се Авганци позивају у свети бој против Русије без свака значаја, јер је емир сасвим пријатељски расположен према Русији. У доњем дому примљен је ирски казнени законик. При првом читању није дошло до гласања. Два предлога о одгађању расправе одбијена су са 361 против 253 гласа а за тим је закључена расправа. За тим је Гледстон са својим присталицама оставио парламенат испраћен бурним усклицима од Парнелиста, који такође изађоше напоље.

Исправак.

У посмртној објави Милана Мудрића, која је изашла у броју од среде, изостало је случајно име покојникове жене гђе Отилије Мудрић рођене Вујић, — што се овим исправља.

— У пр шлом броју погрешно је штампано, као да су новосадски грађани два венца послали на сандук † Лазе Нанчића. Други венац положили су на самртнички одар вршачки ратари.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

РЕД ПОЗОРИШНИХ ПРЕДСТАВА:
У недељу 22. марта први пут: **„Убојица.“** Драма у 5 чинова а осам слика, с предигром. Написао Едуард Плувје, превео с француског Драгутин Н. Јовановић.

РЕД ПЛОВИДБЕ
пароброда I. ц. кр. прив. дунавског паробродског друштва.
(Важи од 13. марта 1887. па до даље наредбе.)

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД-ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5 ½ сати по подне.

Из НОВОГ САДА у ПЕШТУ: понедељником, четвртком и суботом у 10 ½ сати пре подне.

У Новом Саду 12. марта 1887.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

Др. ЛЕМАНА
помада и водица за лице и руке.

Ово изврсно и немкодљиво средство, што даје и одржава чисту лепу кожу, од велика је уплива против свих болести коже, против пега, лишаја, бубуљица, жута и сунцем опаљена лица, у опште против свих нечистоћа коже што руже лице. Оно га чува од сунца и оштра ваздуха и даје му, кад се дуже употреби младалачку свежост и нежност.

С тога што се то средство веома много троши, могу штовану публику увек **добром и свежом** помадом и водицом послужити. 1 тегла помаде 50 нов. од 6. тегле франко поштарина, 1 флаша водице 50 нов., 1 кутија пудера 60 нов., 1 сапун против пега 45 нов. Препродавци добиће велики рабат

ХР. ДИМИТРИЈЕВИЋ,
лекарник у Н. Саду.

3-10

ОГЛАС.

У врдничком угљенику има уз готов новац на продају овог угљена, рачунајући цену од места по метарској центи:

Угаљ у комађу — — — —	60	нов.
Угаљ излупан (Förderkohle) —	45	„
Угаљ ситан истучен — — —	30	„
Угаљ, одпадци од већег комада	12	„

1—3 **УПРАВА.**

Ц. кр. конц. лек за костобољу
опште познат као
КЛОСТЕРНАЈБУРШКИ ЛЕК ЗА КОСТОБОЉУ (ГИХТ),

(испитан од хемичког лабораторијума, за санитарно полицајне извиђаје и п. врвећ. концесијом и протоколираном („шут“) мерком осигуран) употребљује се нарочити лек против

ГИХТА и РЕВМАТИЗМА

телесне, мишићне и живчане слабости, укочености појединих нерва, болова у крстима и куковима, болова у доњим деловима тела и листинама, колике и лек када се угане рука или нога итд. итд.

ЦЕНА: ½ флаше 50 новч., 1 велике флаше 1 фор., поштом 15 нов. више.

Средишни одправни депо за унутрашњост:
А. Хофманова апотека у Клостернајбургу.

Главно стовариште за Угарску: Будапешта: Апотека Јосифа од Терека. Осим тога може се добити у оригиналу у апотекама у Кашави: К. Вандрашек; Ђуру: П. Патри; Сегедину: К Барчаји: Вршцу: А. Милер; Трсту: Р. Пранден; Осеку: Е. од Диепеш; Черновицу. Е од Алт; Кроништату: Фр. Куглер; Дебрецину: Др. Ратшек; Субатици: Јоо; Столном Београду Р. Сај; Темишвару: К. Јанера апотекара, Клаусман и Алберт; такође и у већини апотека Аустро-Угарске монархије.

П. П. Нека се пази на „Клостернајбуршки лек за костобољу“ и нека се гледа од власти регистрирана „шут-марка.“

17—20

ПОМОДНЕ, ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, КРАТКЕ И БЕЛЕ РОБЕ ТРГОВИНА

ПАНТЕ ЈОВАНОВИЋА

У НОВОМ САДУ „КОД ЦРВЕНЕ РУЖЕ“

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ НОВО, ОБИЛАТО И ОДАБРАНО СТОВАРИШТЕ ЗА ОВОПРОЛЕТЊЕ ДОБА (СЕЗОНУ) И ТО:

СУНЦОБРАНА

у највећем избору и најновије врсте као и лепеза, модних пантљика, чипака, ришева, везених штрафти и уметака, кошуља мушких и женских као и спаваћи рекли, огрлица (крагнова) и запонака (манжетни) шифонски као и веома омиљених целулојдских, шлајфне за мушке од најфинијих, нарочито ЛАНДШТУРМ-шлајфне комад само 80 новч. — Кишобрана вунених и свилених, доње сукње, дечије хаљинице, чарапе за одрасле и децу мушке и женске, велова и венаца за невесте, парфима и сапуна и најприпознатији ово и иноземски производа. Стовариште правог здравственог нормалног рубља, МИДЕРА увек на стовариште бели, драп и грао, у цени од 80 новч. до 6 фор.

ПРИ ПОРУКАМА, НУЖНО ЈЕ ЦЕНУ, БОЈУ И ШИРИНУ СТРУКА ОЗНАЧИТИ.

Све горе наведено у највећем избору а по најјефтинијој и строго утврђеној цени.

Поруке са стране обавља трговина ова најтачније на подпуно задовољство сваке поштоване муштерије.

У НОВОМ САДУ, пред Ускрс 1887.

ПАНТА ЈОВАНОВИЋ,
„КОД ЦРВЕНЕ РУЖЕ.“

1—3

ШТАМПАРИЈА
ЈОВАНА РАДАКА
у Вел. Кикинди 3—3

потребује једног вештог старијег слагача, који може заступати место фактора. Исти мора бити вичан у српском немачком и мађарском језику, и може место одма заузети.

КАКАО и ЧОКОЛАДА

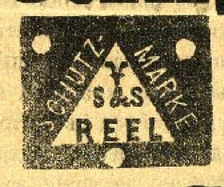

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE

која је на првој бечкој изложби куварске вештине са највећом наградом, са почасном дипломом одликована, **може се добити**, чиста и права са нашом влашћу регистрираном „шутмарком“ и фирмом, код свих реномираних гг. трговаца и трговаца с деликатесама, **у Новом Саду код гг.**

Д. Коде и Енериха Дицгена.

— Пошиљке са поштанским поузећем (Nachnahme) у провинцију.

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE,
ц. кр. зем. фабриканти. Фабрика и средишно одправништво у Бечу Wien, IV., Alleegasse Nr. 48. (nächst dem Südbahnhofe.) 44-

ЗАХ. Г. СТОЈКОВИЋ
У СОМБОРУ

треба два вешта спомоћника за мануфактурну, и једног старијег за галантеријску трговину; тако исто за сваку ту трговину по једнога практиканта или шегрта. 3—3

ПАЈА АРСЕНИЋ
У ИЛОКУ (у Срему)

препоручује своје добро снабдевене подруме са **свакојаким црним, белим и шилер** (столним и дезертним) вином, **правом сремском шљивовицом и коњаком**, како у бурадима, тако и у бутелама, **комовицом ракијом и правим винским сирћетом.**

Опширне ценовнике шаљем на захтевање свакоме **бадава и франко.** 5—5

ЕКВИТЕБЛ

друштво за осигуравање живота у Њу-Јорку, здружене америчке државе.

Основано 1859. године.

Стање осигуравања 31. дец. 1886. 1,747.000.000 марака.

Нова примања чине:

у години 1884.	у години 1885.	у години 1886.
360.000.000	408.000.000	474.000.000

Стални фонд повисио се од 1. јануара 1886. са 272.000.000 до 1. јануара 1887. до 321.000.000.

Чисти суфишак добитка износио је 1. јануара 1887. год. 68.000.000 марака, а повисио се према прошлој години са 13.000.000 марака.

Капитал у Европи преко 16.000.000 марака. Полиса је неоспорна за трогодишње време. Полиса се може за три године редуцирати и натраг купити.

Само се акцијски капитал од 100.000 долара даје по правилу на камату са 7%, остали силни милиони користе само осигураницима.

Подирекција за Угарску у
Будимпешти (Andrassystrasse 12.)
3—6

Велико, добро сортирано стовариште моде-бордура, пархета, креаса, румбургског и холандског платна, креветних хаљина, чаршава за столове, салвета, марама од памука и вуне.

! ЈОШ НИКАД ДОСАДА !

Један комад памучног платна (Baumvolleinwand) I риф широко (30 рифи)	ф. 3.75
Један комад памучног платна ⁵/₄ рифи широког (30 рифи) . . .	ф. 4.45

Осим тога продајем док га има:

Један комад памучног платна широко 1 риф (30 рифи)	ф. 4.70
Један комад памучног платна широко ⁵/₄ рифи (30 рифи)	ф. 5 40
Један комад платна од „Гарна“ 1 риф широко (30 рифи)	ф. 5.—
Један комад платна од „Гарна“ ⁵/₄ рифи широко (30 рифи)	ф. 6.20
Један комад „креас“-платна (30 рифи)	ф. 5.—
Један комад шифона (30 рифи)	ф. 4.75
Један комад платненог оксфорда 30 рифи	ф. 5.25
Један комад платненог сефира 30 рифи	ф. 6.20
Један риф изврсног угаситог или плавог глатког паркета	—.10
Један риф изврсног двоструког паркета	—.15

При прегледу ових цена, уверије се сваки, да друга мануфактурна трговина није у стању тако јефтино робу продавати, као

В. АДАМОВИЋ,
ТЕМИШВАР, ГЛАВНА ПИЈАЦА.

4—10

У врло великом избору изврстних, најлепших и правих сатина (Waschechten Mode Borduren Sattins.)

Овоместном као и страном поштованом грађанству јављамо учтиво, да смо на овдашњој пијаци под протоколираном фирмом

ДРАГУТИНОВИЋ и ЋУРЧИЋ

помодно-мануфактурну трговину отворили.

Снабдевени добром робом као за госпе ванредни вунених штофова и француског тоала за прање у мустрама најновије моде, црне и у бојама свиле, свиленог накита, завеса креветских, простирача, платна из најбољи производа, и осталом у ову струку спадајућом робом.

Солидном послугом уверавајући препоручујемо се са особитим поштовањем

МИЛОШ ДРАГУТИНОВИЋ.
ДАВИД ЋУРЧИЋ.

У Новом Саду, 15. марта 1887. год. 3—8

ТЕЛЕГРАМ
М. НАЈМАНА из БЕЧА
Fleismarkt број 16., постоји од 1844 г.

ФИЛИЈАЛА ЗА НОВИ САД

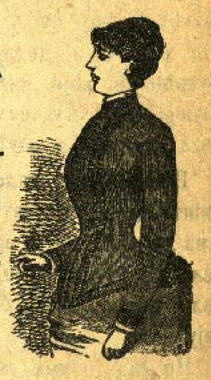

у кући г. Ђорђа Ф. Недељковића, на главној пијаци бр. 24—25.

НАЈВЕЋЕ И НАЈБОЉЕ, ПО НАЈНОВИЈЕМ УКУСУ СТОВАРИШТЕ
мушких, женских и дечијих хаљина по врло умереној цени.

Поштовану господу и госпође, који на прославу 25-годишњице српског народног позоришта у Нови Сад дођу, учтиво умољавам, да моју радњу посетити изволе. и да се о финоћи и каквоћи, о великом избору, а поглавито о јефтиној цени лично увере.

Најбољи је доказ моје солидности што, осим у Бечу и у Н. Саду, још имадем следеће филијале: на Ријеци (Фијуми), у Загребу, Сарајеву, Темишвару, Београду, Нишу и Осеку.

Господу, која желе по мустри хаљине поручити, у стању сам са великим избором мустри поштом послужити, те по истима одело могу изабрати. Поруке брзо и тачно извршујем.

2—12

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.